

İZMİR'DE YAŞLILIK HALLERİNİN İNCELENMESİ: YAŞLILARIN FARKLI KURUM DENEYİMLERİNE YÖNELİK FENOMONOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Zilan BARAN¹

Melike TEKİNDAL²

Öz

Tüm dünyada sosyo-ekonomik, tıbbi ve teknolojik gelişmeler sonucunda yaşlı nüfusu hızla artmaktadır. Yaşlı nüfusunun gittikçe artması günümüz küresel problemlerinden biri haline gelmiştir. Türkiye bu problemi içinde barındıran ülkelerden biridir. Geleneksel aile yapısından modern aile yapısına geçilmesi, kadınların iş hayatına katılması, doğurganlığın azalması ile birlikte aile büyükleri çekirdek aile yaşantısının dışına itilmiştir. Bu da başta barınma olmak üzere tıbbi, ekonomik ve psikososyal sorunları beraberinde getirmektedir. İzmir ili nüfus projeksiyonlarına göre Türkiye'nin en büyük üç ili arasındaki en yüksek yaşlı oranının bulunduğu bir ildir. Çalışmanın amacı; İzmir'de dinlenme evinde yaşayan ve gündüzlü bakımevine giden 60 yaş üstü bireylerin yaşam deneyimlerini görünür kılmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırma nitel araştırma yöntemine sahiptir. Amaçsal örnekleme yöntemine göre İzmir'de yaşayan, belediyeye ait gündüzlü bakımevi ve özel huzurevinde kalan yaşlı bireylerle yapılmıştır. Araştırmaya toplam 19 yaşlı birey katılmış olup bu katılımcıların seçimi bireylerin 60 yaş üzeri ve gönüllü olması kriterleri ile belirlenmiştir. Bireyler yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak görüşme sağlanmış ve veriler MAXQDA18 ile tematik içerik analizi yapılarak oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda İzmir'de yaşlı olmak odağında "sosyal deneyimleri", "yalnızlık deneyimleri", "kurum deneyimleri", "İzmir deneyimleri", "önerileri" temaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İzmir, yaşlılık, gündüzlü bakım evi, huzurevi, nitel araştırma*

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, E-Posta: zilan.baran@outlook.com, ORCID: 0000-0002-3640-0888

²Doç. Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-Posta: meliketuncetkindal@gmail.com.tr, ORCID: 0000-0002-3453-3273

Baran, Z., TEKİNDAL, M. (2021). İzmir'de Yaşlılık Hallerinin İncelenmesi: Yaşlıların Farklı Kurum Deneyimlerine Yönelik Fenomonolojik Bir Araştırma. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 21(51), 412-445. DOI: 10.21560/spcd.vi.698389

ASSESSMENT OF OLD AGE IN İZMİR: A PHENOMENOLOGICAL RESEARCH ON DIFFERENT INSTITUTIONAL EXPERIENCES OF THE ELDERLY

Abstract

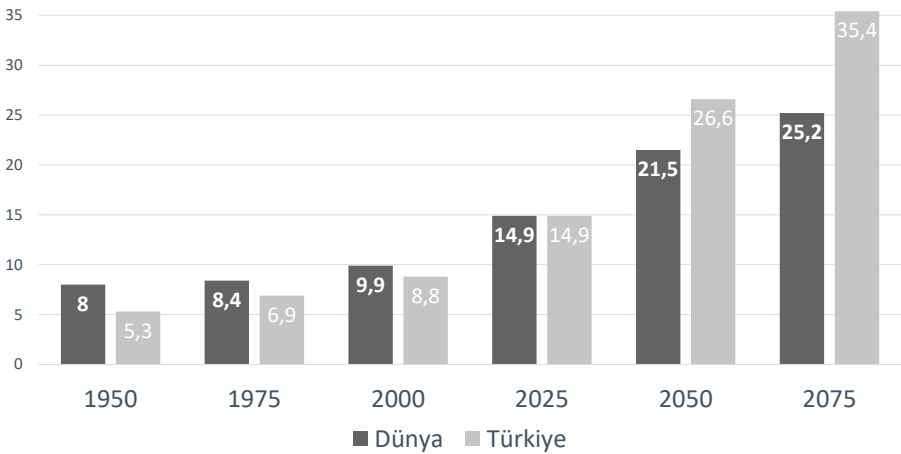
The elderly population is rapidly increasing as a result of socio-economic, medical and technological developments all over the world. Increasing elderly population has become one of the global problems of today's world. Turkey is hosting one of the countries in this problem. With the transition from traditional family structure to modern family structure, the participation of women in business life and the decrease in fertility, family elders were pushed out of nuclear family life. This leads to medical economic and psychosocial problems, especially housing. According to the population projections, İzmir is a province where the highest rate among the elderly in Turkey's three largest city. The aim of the study; It is to make the life experiences of individuals over 60 years old living in a rest house in İzmir and going to a day care center visible. For this purpose, the research has a qualitative research method is about elderly people living in a municipal day-care center and private nursing home in nursing. A total of 19 elderly individuals participated in the study and the selection of these participants was determined by the criteria of individuals over 60 age and volunteering. Interviews were made with individuals using a semi-structured in-depth interview technique and the data were created by thematic content analysis with MAXQDA18. As a result of the research, the themes of "social experiences", "experiences of loneliness", "experiences of the institution", "experiences of İzmir" and "suggestions" came to the fore in the focus of being elderly in İzmir.

Keywords: *İzmir, elderly, day care center, nursing home, qualitative research*

GİRİŞ

Yaşlılık, fizyolojik bir olay olarak ele alınıp, fiziksel ve ruhsal güçlerin bir geri dönüşü olmaksızın kaybedilmesi, organizmanın iç ve dış faktörler arasındaki denge kurma gücünün zayıflaması, bireyin fiziksel ve ruhsal seyrinin gerilemesidir (Bilginer, Tuncer ve Apani, 1996). DSÖ'ye göre yaşlanma normal ve dinamik bir süreçtir. Yaşlılık kaçınılmaz ve geri dönülmez bir yol olmasına rağmen kronik birçok sorun toplum refahını sağlamak için sadece tıbbi değil aynı zamanda ekonomik, sosyal, çevresel müdahalelerle de önlenabilir veya geciktirilebilir (WHO, 1998).

Tüm dünyada sosyo-ekonomik, tıbbi ve teknolojik gelişmeler sonucunda yaşlı nüfusu hızla artmaktadır. Birleşmiş Milletlerin nüfus projeksiyonlarına göre dünyadaki 60 yaş ve üzeri nüfusun yoğunluğu %8 civarında iken 2025 yılında %14,9 seviyelerine çıktığı görülmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016) (Şekil 1). Türkiye'de de 1950'li yıllarda beklenen yaşam süresi 51 yaş olarak kabul edilmekteyken günümüzde bu 76 yaş seviyesine çıkmıştır. 2019 yılında Türkiye'de her 10 kişiden birisi yaşlı iken 2050 yılında her 4 kişiden birisinin, 2075 yılında da her 3 kişiden birisinin yaşlı olacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler 2019 raporuna göre yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranının 2020 yılında %13,4 olacağı tahmin edilmektedir (United Nations, 2019).

Şekil 1. Dünyada ve Türkiye'de Yaşlı Nüfus (60 Yaş ve Üzeri) Oranının Değişimi (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016)

Yaşlılık Sorunları

Yaşlı nüfusun artışı nedeniyle yaşlılıkla ilgili sorunların artışı da kaçınılmaz olmaktadır. Bu sorunlar yaşlının kendi fiziksel, ruhsal, sosyal, ekonomik problemleri olabileceği gibi içinde bulunduğu ülkenin sosyal devlet anlayışı içerisinde yürüttüğü politikalarla alakalı da olabilmektedir. Bu nedenle de yaşlılık sorunsalı bireysel olmaktan çıkıp yaşlının içinde bulunduğu toplumun sorunu haline gelmiştir (Kurt & Beyaztaş, 2010). Bunun için yaşlı nüfusunun arttığı gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkenin yaşlı bireylerin gereksinimlerinin karşılanması için tıbbi, ekonomik, sosyal vb. alanlarda hazırlık yapması gerekmektedir (Mandıracıoğlu, 2010).

Yaşın ilerlemesiyle birlikte yaşlı bireylerde fiziksel, bilişsel sağlık problemleri ile karşılaşılmasının yanı sıra bireylerin gelir durumu ile yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu da bilinmektedir (Dönmez, 2010). Bireyler yaşlandıkça daha az üretmekte, sağlık problemleri ve emeklilikle birlikte çalışma hayatından uzaklaşmaktadır. Bu da bireylerin yaşlılık döneminde ekonomik sıkıntılar çekeceğini göstermektedir (Ak, 2017). Ayrıca yaşlı bireylerin çevresindeki sosyal desteğin gittikçe azalması, eş kaybı, aileden soyutlanma gibi nedenlerin yaşlı bireylerde ruh sağlığı problemlerinin artışına yol açmaktadır (Arslan ve Bölükbaş, 2003).

Henüz gelişmekte olan ülkemizde artan yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını bütüncül bir yaklaşımla sosyal devlet anlayışıyla çözümlenmesi gerekmektedir. Bunun için kurumsal bakımının niteliğinin ve çeşitliğinin artırılması; yalnız ve ailesiyle birlikte yaşayan yaşlıların ihtiyaçlarının karşılanması için iyi uygulama örneklerini dikkate alarak nitelikli evde bakım hizmetlerinin artırılması ve kapsamlı hale getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca yaşlıya bakan aile üyelerinin ekonomik ve psikososyal açıdan desteklenmesi, kronik hastalıkların artması ile birlikte yaşlılar için uygulanan sağlık hizmetlerinin artırılması gerekmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014).

Neden İzmir?

Türkiye'de yaşlı nüfusun artması ile birlikte "bağımlılık oranları" da gündeme gelmeye başlamış konulardan biridir (10. Kalkınma Planı, 2014). Yaşlı bağımlılık oranı, 65 yaş üstü nüfusun 15-64 yaş arasındaki toplam nüfusa oranıdır. 2000 yılında Türkiye'deki yaşlı bağımlılık oranı %7,9 iken

2050 yılında 23,8'e yükselmesi beklenmektedir (Günaydın, 2018). Şekil 2'de Türkiye, Ankara, İstanbul ve İzmir'deki yaşlı bağımlılık oranlarının yıllara göre değişimi verilmiştir. Görüldüğü üzere 2018 yılında Türkiye'deki genel yaşlı bağımlılık oranı 12,9 iken İzmir'de bu oran %14,1'dir. Tablo 1'deki verilere göre üç büyük il arasında en yüksek yaşlı bağımlılık oranına sahip ilin İzmir olduğu görülmektedir (TÜİK, 2018).

Tablo 1. TÜİK 2018 – Üç Büyükşehirin Nüfus Projeksiyonlarına Göre Yaşlı Bağımlılık Oranı (%)

	Türkiye	Ankara	İstanbul	İzmir
2007	10,65	9,24	8,43	11,45
2012	11,12	9,92	8,1	12,69
2015	12,17	10,85	8,73	14,17
2018	12,92	11,69	9,38	15,48

Kaynak: TÜİK, 2018

Ülkemizdeki tüm yaşlıların %6.51 gibi önemli bir büyüklüğü İzmir ilinde yer almaktadır. İzmir ilindeki yaşlı nüfus oranı %10,25'tir. Bu oran Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte “çok yaşlı toplumlar” arasında sayılmaktadır. Ayrıca İzmir ilinin yoğun göç aldığı ve farklı illerde doğanların da İzmir'de yaşlanmayı tercih ettiği görülmektedir. Bu durum İzmir ilinde yaşlılara yönelik politikaların göz önünde bulundurulması gerektiğini gösterir (Karakuş, 2018).

İzmir'de toplam 49 huzurevi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra huzurevine yerleşmek için sırada bekleyen yaşlı sayısının en fazla olduğu ilin yine İzmir olduğu görülmektedir. Her yıl yaklaşık 3000 yaşlı birey kurum bakımı için sırada beklemektedir. İzmir'in büyükşehir olmasının yanı sıra, iklimi, sahil kenarı oluşu, yaşam şartları, iş imkânı vb. birçok nedenle emeklilerde dâhil yaşlı nüfus göçü olarak büyümesi ve sosyoekonomik gelişim süreci yaşlı bakım gereksiniminin de devamına yol açmaktadır. (Karakuş, 2018).

Yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla ekonomik ve sosyal hayata etkin olarak katılabilmesi, etkin ve bağımsız bir şekilde hayatlarını idame ettirebilmesi, yüksek kalitede uzun vadeli sağlık, bakım ve destek hizmetlerinden yararlanabilmesi ve aktif yaşlanma ortamlarının oluşturulması temel gaye olarak görülmektedir. Türkiye'de yaşlılık araştırmaları

yapılarak yaşlanan nüfusa yönelik hizmet ve politikalar araştırma verilerine dayandırılarak geliştirilebilecektir (T.C. Kalkınma Planı, 2019). Buradan hareketle bu araştırmaya katılan yaşlı bireylerin gözünden yaşlılık olgusunun değerlendirilmesinin yapılacak olan hizmet ve politikalara fayda sağlaması ön görülmektedir.

Yukarıda verilen sayısal veriler ve ihtiyaçlara dayanarak, İzmir'de yaşlılık olgusunun bireysel bir sorun olmaktan çıkıp toplumsal bir sorun haline geldiği tahmin edilebilir. Bu nedenle de araştırmacılar İzmir'de yaşayan yaşlı bireylerin gözünden yaşlılığın değerlendirilmesi gerektiği inancı taşımaktadırlar. Bu deneyimlerin toplumumuzdaki gençlere, yetişkinlere, diğer yaşlılara ve politikacılara fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu bağlamda planlanan araştırmanın amacı; İzmir'de dinlenme evinde yaşayan ve gündüzlü bakımevine giden 60 yaş üstü bireylerin yaşam deneyimlerini derinlemesine inceleme ile görünür kılmaktır. Bu amaç bağlamında araştırmanın alt amaç soruları;

İzmir ilinde yaşayan yaşlıların sosyal deneyimleri nelerdir?

İzmir ilinde yaşayan yaşlıların yalnızlığı nasıl deneyimlemektedir?

İzmir ilinde yaşayan yaşlıların farklı özelliğe sahip kurumlardaki farklılaşan yaşam deneyimleri nasıldır?

İzmir ilinde yaşayan yaşlılar İzmir'i nasıl yaşamaktadırlar?

İzmir ilinde yaşayan yaşlılar ne önermektedirler?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmacıların özellikleri, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, röportaj ve doküman incelemesi gibi nitel bilgi toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda realist ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel işleyişin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle nitel araştırma, kuram oluşturmayı esas

alan bir anlayışla sosyal olgulara ilgili buldukları çevreyle birlikte incelemeyi ve kavramayı ortaya çıkaran bir yaklaşımdır. Bu açıklamada 'kuram oluşturma', elde edilen verilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen bazı sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde tanımlayan bir modelleme çalışması demektir. Bu da araştırmacının esnek olmasını, toplanan verilere göre araştırma sürecini yeniden yapılandırmasını ve hem araştırma deseninin oluşmasında hem de toplanan verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesini gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu kapsamda İzmir ilinde yaşlılık olgusunu yaşlıların farklı kurumlardaki doğal ortamında, gerçekçi ve bütüncül şekilde ele almak istenmiştir.

Bu bağlamda yaşlıların deneyimlerini görünür kılmak için fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016)'in de belirttiği gibi fenomenolojik araştırmalar günlük olarak sıklıkla karşılaştığımız, yabancı olmadığımız fakat derinlemesine bilmediğimiz olguların derinlemesine araştırılmasını amaçlamaktadır. Araştırmamızda da aslında yaşlılık olgusu ile bir şekilde ilişki halinde olduğumuz fakat derinlemesine bilmediğimizden hareketle kullanılmaktayız. Çünkü özellikle İzmir ilinin yaşlı nüfus yoğunluğunun fazla olması, gündelik pratiklerimizi ve hizmet üretimini etkilemektedir. Bu nedenle özellikle kurum bakımı ve kurum hizmeti alan yaşlıların İzmir de olma ile ilişkisi bağlamında yaşam deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi ihtiyaç olmaktadır. Bu kapsamda ayrıca fenomenolojik yaklaşımı benimseyen araştırmacılarında çalışılan fenomene ilişkin özelliklere hakim olması ile araştırmaların daha özlü ve net bir şekilde sürdürülebileceğini belirtilmektedir (Tekindal ve Uğuz-Arsu, 2020). Bu nedenle araştırmayı gerçekleştiren yazarlar hakkında da bilgi vermek gereklidir.

Ayrıca birçok araştırmacı nitel araştırmanın raporlanmasında standardın sağlanmasının nitel araştırmaların kalitesini arttıracaklarını savunmaktadır. Bu nedenle yapılmış araştırmanın yazımında iki kontrol listesine dikkat edilerek tasarlanmıştır. Uygulanan yöntem Nitel Çalışmaları Raporlama Standartları (SRQR) (O'Brien vd., 2014) ve Nitel Çalışmaların Raporlama için Kriterler (COREQ) (Tong, Sainsbury ve Craig, 2007) doğrultusunda planlanıp uygulanmıştır.

Araştırmacının Özellikleri

Birinci araştırmacı kadın ve mesleği hemşire olup Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında yüksek lisans yapmaktadır. Yüksek lisans yaparken nitel araştırma dersi almıştır. Geriatri alanına ilgi duyduğu için yaşlı bireylerin yaşlanmayla ilgili görüş ve tecrübelerini bilimsel anlamda ortaya koymayı amaçlayarak araştırmayı tarafsız bir şekilde yürütmüştür. Görüşmeleri birinci araştırmacı yapmıştır. Araştırmacı çalışmaya başlamadan önce katılımcılarla ilişki kurmamış çalışmaya katılmak için gönüllü olan yaşlı bireylere araştırmanın amacı, konusu, önemi, gizlilik esasları, görüşme süresi vb. konularda bilgilendirme yapmıştır.

İkinci araştırmacı da kadın olup bir üniversitede Doç. Dr. olarak görev yapmaktadır. Araştırmacının gerontolojiye ilgisi bulunmaktadır. Bu ilgi çalışma yaşamına yansımış 1 yıl bir huzurevinde sosyal hizmet uzmanı olarak görev yapmıştır. Bu alanda yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmaları da mevcuttur. Nitel araştırmaya ilgi duyduğu için akademik döneminde bu alanda uzmanlığını almış ve bilgisayar destekli nitel veri analizinde eğitimlik yapmaktadır. Araştırmacının mesleki bilgi ve birikimleri çalışmaya yön vermiş olup çalışmanın tarafsız ve etik ilkeler doğrultusunda yürütülmesini sağlamıştır.

Katılımcıların Belirlenmesi

Fenomenolojik yaklaşıma sahip nitel araştırmalarda amaç belirlenen konuya ilişkin deneyim elde etmektir (Tekindal ve Uğuz-Arsu, 2020: 167). Bu nedenle araştırmada katılımcıların belirlenmesi amaçsal örnekleme yöntemine göre yapılmıştır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın hedefine bağlı olarak bilgi yönünden zengin olayların seçilerek derinlemesine incelenmesine olanak tanıyan bir örnekleme şeklidir. Katılımcıları seçerken özellikle belirlenen fenomene ilişkin deneyime sahip olmasıdır, olguyu yaşamış olması gerekir. Bu bağlamda İzmir'de yaşayan, gündüzlü bakım merkezinde ve özel huzurevinde kalan yaşlıların deneyimleri incelenmek istenmiştir. İki farklı kurum seçilmesinin nedeni örneklem grubunda çeşitliği sağlamaktır. Bu amaçla katılımcıları İzmir'de gündüzlü bakım evine giden ve huzurevinde kalan 60 yaş ve üzeri yaşlı bireyler oluşturmaktadır. Katılımcıların seçim kriterlerini görüşme yapmasına engel olacak herhangi bir sağlık sorununun olmaması,

çalışmaya katılımının gönüllü olması ve bireylerin 60 yaş ve üzerinde olması oluşturmaktadır. Katılımcı sayısı araştırmacının görüşmelerden doyum sağlamasına bağlı olduğundan araştırmanın başında belirlenmemiştir. Çalışma grubunu 19 yaşlı birey oluşturmuştur. Veri doygunluğu ve yeterliliği 19. katılımcıda sağlandığından veri toplama da bu katılımcıdan itibaren sonlandırılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan her bir katılımcı görüşme öncesi aydınlatılmış onam formunu doldurmuştur. Araştırma grubunu gündüzlü bakım evinden ilk 10, huzurevinden ise 9 kişi oluşturmaktadır. Katılımcıların 8'i erkek, 11'i kadındır. Çalışma grubunun yaş ortalaması 80,7'dir. Verilerin analizinde kullanılmak üzere katılımcılar "Katılımcı 1, K, 80, GB" şeklindeki kısaltılmıştır. Açıklaması ise; 1. Katılımcı, kadın, 80 yaşında ve gündüzlü bakım evine gidiyor şeklinde ya da "Katılımcı 14, E, 83, H", 14. Katılımcı erkek, 83 yaşında ve huzurevinde kalıyor şeklindedir. Dikkat edilmesi gereken husus ilk 10 katılımcının gündüzlü bakım evindeki bireylerin, 11-19'a kadar olan katılımcıların ise huzurevindeki bireylerin oluşturmasıdır. Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri Tablo 2'de yer almaktadır. Katılımcıların gizliliğini sağlamak için bireylere ait kişisel ve kurumsal bilgiler araştırma raporunda belirtilmemiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri

	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim durumu	Gelir Durumu	Çocuk Sayısı	Sosyal Güvence	Kurum	Birlikte yaşadığı kişi	Memleket	Meslek	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi (dk)
K1	K	85	D	İÖ	O	2	V	GB	Yalnız	Yozgat	E. H.	11.11.2019	25
K2	K	65	E	L	O	4	V	GB	Yalnız	Aydın	E. H.	11.11.2019	44
K3	E	78	E	İÖ	O	4	V	GB	Eşyle	Bosna-Hersek	Betoncu	14.11.2019	37
K4	E	80	E	OO	O	2	V	GB	Eşyle	Ankara	Memur	14.11.2019	36
K5	E	85	D	L	O	0	V	GB	Kızıyla	Samsun	Mobilyacı	14.11.2019	26
K6	K	78	D	OY	O	5	V	GB	Yalnız	Çorum	Bakıcı	15.11.2019	36
K7	K	74	E	Ü	Y	2	Y	GB	Eşyle	İzmir	Hemşire	15.11.2019	28
K8	E	73	E	L	O	2	V	GB	Eşyle	Elağ	Astsubay	14.11.2019	22
K9	K	63	D	İÖ	O	2	V	GB	Yalnız	Eskişehir	İşçi	15.11.2019	20
K10	K	73	D	İÖ	O	4	V	GB	Yalnız	Çorum	E. H.	15.11.2019	24
K11	E	77	D	Ü	O	2	V	H		Samsun	Öğretmen	22.11.2019	20
K12	E	93	D	Ü	O	0	V	H		Ballıkesir	Avukat	22.11.2019	35
K13	E	81	D	OO	O	0	V	H		Zonguldak	Memur	22.11.2019	35
K14	E	83	D	L	Y	2	V	H		İzmir	Muhasebeci	22.11.2019	25
K15	K	84	D	İÖ	D	3	V	H		İzmir	E. H.	25.11.2019	22
K16	K	93	B	Ü	O	0	V	H		Aydın	Doktor	25.11.2019	20
K17	K	89	B	L	Y	0	Y	H		Aydın	Terzi	25.11.2019	25
K18	K	80	D	İÖ	D	3	V	H		Aydın	E. H.	25.11.2019	27
K19	K	90	D	İÖ	D	4	Y	H		Kuşadası	E. H.	25.11.2019	40

Kısaltmalar: Cinsiyet: K: Kadın, E: Erkek; Medeni Durum: D: Dul, E: Evli, B: Bekar; Eğitim Durumu: İÖ: İlkokul, OO: Ortaokul, OY: Okur- Yazar, L: Lise, Ü: Üniversite; Gelir Durumu: D: Düşük, O: Orta, Y: Yüksek; Sosyal Güvence: V: Var, Y: Yok Kaldığı Kurum: GB: Gündüzlü Bakım Evi, H: Huzurevi,

Meslek: E.H.: Ev Hanımı

Verilerin Oluşturulması

Fenomenolojik araştırmalarda katılımcılardan derinlemesine bilgi almak önemlidir. Derinlemesine bilgiyi alırken de araştırmacı ile katılımcı arasındaki ilişki önemli bir yer tutmaktadır (Tekindal ve Uğuz-Arsu, 2021). Bu bağlamda araştırmada açık uçlu sorular ile bireylerle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede görüşmeci görüşme sorularına ek olarak merak ettiği soruları sorabilme inisiyatifine sahiptir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Derinlemesine görüşme, araştırılan konuyu bütün boyutlarıyla ele alan, daha çok açık uçlu soruların sorulduğu ve ayrıntılı yanıtların alınmasına olanak tanıyan, yüz yüze, birebir görüşülerek bilgi alınmasına imkân sağlayan bir veri elde etme yöntemidir. Karşıdaki kişinin duygu, düşünce, tecrübe ve gözlemlerine bu görüşme yöntemiyle ulaşılr (Tekin, 2006). Bu bağlamda araştırma kapsamında 19 kişi ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşme sürecinde “Bu kurumun size sağladığı avantajların neler olduğunu düşünüyorsunuz?, Kurumu tercih etme sebepleriniz nelerdir?, İzmir’de yaşamının size ekonomik yönden sağladığı hangi katkılarını olduğunu düşünüyorsunuz?” gibi açık uçlu yarı yapılandırılmış sorular katılımcılara yöneltilmiştir.

Araştırmanın verileri COVID-19 hastalığının Türkiye’de yaygınlaşmadan önce, ilgili kurumlardan izin alındıktan sonra Kasım 2019’da bir ay içinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle görüşmeler ilgili kurumlarda, katılımcıların kendi ortamlarında yüz yüze yapılmıştır.

Görüşmeler 20-45 dakika arasında sürmüştür, ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara alınan ses kayıtlarının gizli kalacağı araştırma içerisinde adlarının geçmeyeceği anlatılmış bununla ilgili sözlü ve yazılı onam alınmıştır. Görüşmelerin tamamı yaşlı bireylerin bulunduğu kurum içerisinde gizlilikleri korunarak, kendilerini rahat hissedecekleri, sadece katılımcı ve araştırmacının bulunduğu bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Yanlarında içeceklerini bulundurmaları sağlanmıştır. Karşılıklı güveni sağlamak için etiketleyici dil kullanılmaya dikkat edilmiştir. Kişilerin kendilerini açmalarını sağlayacak şekilde sorular yöneltilmiştir. Eğer görüşme sürecinde sıkıntı yaşarlarsa görüşmeye ara verilebileceği ya da görüşmenin sonlandırılacağı konusunda rahatlatılmıştır.

Araştırmacı ayrıca her bir görüşme sonunda kendisine verilerinin analizinde kullanmak için alan notları, gözlemci notları tutmuştur. Bu gözlemlerini kişilerin deşifreleri ile analize dahil etmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilebilmesi için öncelikle görüşme sırasında alınan ses kayıtlarının transkripti/deşifresi yapılmıştır. Yazıya aktarılan ses kayıtları bilgisayar destekli nitel veri analiz programı olan MAXQDA18'de tematik içerik analizi yapılarak oluşturulmuştur (Tekindal, 2018). Tematik içerik analizi, bir metindeki sözcüklerin belirli kurallar çerçevesinde oluşturulan kodlamalar ile daha küçük kategorilere ayrılması tekniği olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2017). İçerik analizinde esas uygulanan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar özelinde bir araya getirerek ve bunları okuyucunun kavrayabileceği şekilde hazırlayarak değerlendirmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda veriler analiz edilirken birinci ve ikinci yazar birbirinden bağımsız olarak kodlama yapmıştır. Sonrasında her iki yazar bir araya gelerek kodlar üzerinde değerlendirmede bulunmuştur. Tüm kodlar iki yazar tarafında tema haline getirilmiş ve en son olarak da üst temalara ulaşılmıştır. Tümevarımsal analize ilişkin kodlama düzeni Tablo 3'e görülebilir.

Tablo 3. Verilerin Analizinde Kullanılan Kodlama Sistemi

Kodlar	Temalar	Ana temalar
Ulaşımı kolay	İzmir'de yaşamın avantajları	İzmir'de yaşlılık deneyimleri
Çocuklarının istemesi	Kurum tercih etme sebepleri	Kurum deneyimleri
Boşluk	Yalnız kalınca hissettikleri	Yalnızlık Deneyimleri

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik tam ve net bir standartta sahip olmada da öncü yazarlar tarafından belirlenmiş olan bazı geçerlik ilkeleri beyan edilmektedir (Brantlinger, Jimenez, Klingner, Pugach & Richardson 2005, s. 200-201; Creswell, 2020, s. 252-256). Bu bağlamda ilgili araştırmada

geçerlik ve güvenilirliği sağlama açısından öncelikle etik hassasiyetler gözetilmiş, kurumlardan ve katılımcılardan gerekli izinler alınmıştır. Görüşme soruları alanda çalışan iki kişi tarafından değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma analizinde olumlu-olumsuz örneklere yer verilmiştir. Yazarlar arası işbirlikçi çalışma sağlanmıştır. Birden fazla araştırmacı araştırmaya dahil edilmiştir. Analizlerin yazımında veri kaynaklarından doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmacı katılımcılarla derinlemesine görüşme yaparken alanda uzun vakit geçirmiş, gözlemlerini değerlendirmiştir. Veriler derinlemesine oluşturulmuş, elektronik ortama aktarılıp, bilgisayar programının kullanılmasıyla veriler saklanmıştır. Bu sayede verilerin şeffaflığı, kanıtlanabilirliği ve sistematik olması sağlanmıştır.

ANALİZ

Araştırmaya katılan kişilerin "İzmir'de yaşlı olmak" konusunda deneyim ve düşünceleri analiz edildiğinde karşımıza beş ana tema çıkmıştır. Bunlar yaşlıların "sosyal deneyimleri", "kurum deneyimleri", "İzmir'de yaş alma deneyimleri", "yalnızlık deneyimleri" ve "önerileridir" (Şekil 2). Bu temalar ve alt temalar bölümü Tablo 4'de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Şekil 2. İzmir'de Yaşlı Olmak MAXQDA18 Kod-Alt kod- Bölümler Modeli

Tablo 4. Verilerin Analizinde Kullanılan Temalar Alt Temalar Sistemi

Temalar	Alt Temalar
Sosyal Deneyimler	Boş zamanda yapılanlar
Kurum Deneyimleri	Kurumu seçme nedenleri Kurumun avantajları Kurumun dezavantajları Sağlıklı kalmak için yapılanlar
İzmir'de Yaş Alma Deneyimleri	İzmir ne ifade ediyor İzmir'de yaşama nedenleri İzmir ili dışında hangi ili tercih edecekleri İzmir'de yaşamanın sosyal ve kültürel katkıları İzmir'de yaşamanın ekonomik katkıları İzmir'in yaşlılar için güçlü ve güçsüz yönleri
Yalnızlık Deneyimleri	Yalnızken hissettikleri Yalnızken yapılanlar Kiminle nerede ve nasıl mutlu olacakları
Öneriler	İzmirde yaşayan bireylere öneriler Kurum yetkililerine öneriler Gençlere öneriler Diğer yaşlılara öneriler Politikacılara öneriler

Yaşlıların Sosyal Deneyimleri

Araştırmaya katılan bireylerin “sosyal deneyimleri” incelendiğinde karşımıza “boş zaman deneyimleri” çıkmıştır. İzmir’de yaşayan yaşlı bireyler, boş zamanlarında “ev işi yaptıklarını”, “el işi yaptıklarını”, “gezdiklerini”, “sosyalleştiklerini”, “kurum aktivitelerinden ve faaliyetlerinden faydalandıklarını”, “sanatsal faaliyetlerde bulduklarını”, “ibadet ettiklerini”, “çalışmayı sevdiklerini”, “gazete okuduklarını”, “tazelenme üniversitesine gittiklerini”, “televizyon/belgesel seyrettiklerini”, “kitap okuduklarını”, “sürekli

kurumda olduklarını", "çevre ve sağlık işlerini yürüttüklerini" ifade etmişlerdir.

Kendi kendime 2 bulaşımı leyin yıkıyorum. Az da olsa temizliğimi yapıyorum. Gendim çok titizimdir (Katılımcı 6, K, 87, GB).

Burda el işi yaparım, onlarla oyalınırım öyle başka türlü bi şeyim yok (Katılımcı 19, K, 80, H).

İnternetimle çocuklarımla görüşürüm (Katılımcı 14, E, 83, H).

Eş dostlan zaman geçiriyorum (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Zaman geçsin diye file yapıyorum, pazar filesi. Burda geçen sene öğrendik (Katılımcı 1, K, 85, GB).

İşte ben ressam olarak resim yaparım. Evde e işte keman çalıyorum (Katılımcı 7, K,74, GB).

Tazelenme Üniversitesi'ne gittim 3 sene (Katılımcı 9, K, 63, GB).

Boş zamanlarımı ibadet ederek değerlendiriyorum. Tesbih çekiyorum. Okuyorum Allah müsaade ederse (Katılımcı 15, K, 84, H).

Çevre ve sağlık konseyinde üyeyim. Bi takım burda da şeyler yapıyorum. Iı çevre düzenlemesi konusunda olsun işte kaldırım taşlarını yaptırıyorum. Gördüğüm şeylerin resmini çekerim, bildiririm, beraber şey yaparız görevliyle iletişim yani hususi getirtir yaptırırım. Böyle şeylerim var (Katılımcı 7, K, 74, GB).

Kitap okurum (Katılımcı 16, K, 93, H).

İfadelerden de görüldüğü gibi yaşlı bireylerin sosyal deneyimleri farklılaşmaktadır. Din ile ilgili aktiviteler yapanlarla birlikte, günlük temizlik yapanlar, el işi yapanlar, sanatla ilgilenenler, siyasetle ilgilenenler, eğitim ve öğretimine devam edenler bulunmaktadır.

Kurum bakımındaki yaşlıların sosyal yaşam koşullarını incelemek amacıyla Ankara'da huzurevlerinde yapılan bir araştırmada da yaşlıların zamanlarının büyük bir kısmını gezerek, arkadaşlarıyla sohbet ederek, televizyon seyrederek, ibadet ederek geçirdikleri belirtilmiştir (Baran, 1996). Görüldüğü üzere bu araştırmada da yaşlı bireyler, kurum içinde ve kurum dışında boş zamanlarını geçirecekleri çeşitli aktivitelerle meşgul olmaktadır.

Kurum Deneyimleri

Kurum deneyimlerinde de karşımıza “Kurumu seçme nedenleri”, “Kurum avantajları ve dezavantajları” ve “Sağlıklı kalmak için yaptıkları” alt temaları çıkmıştır.

Yaşlı bireylere “kurumu seçme nedenleri” alt teması incelendiğinde “yalnız kalmamak için”, “ele bakmak çok zor”, “vakit geçirmek için”, “yaşlıtlarımla olmak”, “burayı duydum geldim”, “3 tane oğlan beni bakmadı”, “vakit geçiriyoruz”, “yarın bi gün ne olcağımız belli değil”, “burayı oğlum/kızım buldu” ifadelerini kullandıkları görülmüştür.

Gündüzlü bakım evinde kalan bireylerin yaşlıtlarıyla birlikte daha çok vakit geçirmek ve beraber olmak amacıyla kuruma geldikleri görülürken, huzurevindeki bireylerin ise yalnız kalmamak için, aile bireyleri teşvikiyle veya çaresizlikten kuruma geldikleri görülmüştür.

Yaşlıtlarımla olmak böyle kafam rahatlıyor bedenim rahatlıyor. Böyle bi coşuyor içim mutlu oluyorum (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Vakit geçiriyoruz. Bu açıdan tercih ettim (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Evde yalnız yaşayamayacağımı anladığım için (Katılımcı 16, K, 93, H).

Ben böyle yarın bi gün ne olcağımız belli değil ki. Onun için buraya başvurduk o zaman (Katılımcı 13, E, 81, H).

Yaşlı kadınların huzurevi algısını araştırmak üzere yapılan nitel bir çalışma örneğinde de yaşlı kadınların huzurevi algılarının son derece olumsuz olduğu ve bu olumsuz algıların huzurevindeki yaşama düşüncelerini de olumsuz etkilediği görülmüştür (Şenol, 2017).

Avantajlar ve dezavantajlar

Bireylerin kurumun avantajlarında, kurumun aktivitelerinden memnun olduklarını ve bir okul gibi gördüklerini, sosyalleştiklerini, kurum içerisinde yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olduklarını, kurumun yemeğinden, çalışanlarından, konumundan, kalitesinden, üyelerinden ve ortamından memnun olup kendi evleri gibi gördüklerini ifade etmişlerdir.

Olması lazım. Bura bi okul İngilizcemiz var, sporumuz var, dansımız var. Burası bizim için bir okul anadın mı? Sporumuz var bizim için bir okul yani

böyle bi yerler olması lazım her yerde (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Çok iyi işte geliyok burda çayımızı içiyok, oturuyok, sohbet ediyok. İ her oyunlara katılıyok u korumuz var, u folklor oyunumuz var (Katılımcı 10, K, 73, GB).

Artık biz burasını evimiz diye kabul ettik (Katılımcı 12, E, 93, H).

Modern insanların bulunduğu yer (Katılımcı 11, E, 77, H).

Şimdi yöneticilerimiz benim için çok iyi çok ben hepsinden memnunum (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Avantajları kendim anlayabileceğim arkadaşlar buluyorum (Katılımcı 16, K, 93, H).

Katılımcıların birçoğunun kurumda sosyalleştikleri, yardımlaşma ve dayanışma içerisinde oldukları, boş zamanlarını aktivitelere katılarak değerlendirdikleri, çalışanlardan memnun olduklarını, eğitim ve sağlık alanlarında kurumun avantajlarından bahsettikleri görülmüştür.

“Kurumun dezavantajları” alt teması incelendiğinde sadece huzurevindeki bireylerin bir kısmının “çalışanlardan memnuniyetsizliklerini” ve “çalışanlarla ilgili problemleri” dile getirmişlerdir.

E kaba bi yemek veriyo atıyo böyle bilmem ne diyo (Katılımcı 16, K, 93, H).

Bazı temizlik şeylerini yetiştiremiyorlar. Ondan sonra e aşçı eksikliği var (Katılımcı 13, E, 81, H).

Uzun yıllar ev hayatında yaşadığımız için burası bizim için biraz şey ama mecburuz (Katılımcı 12, E, 93, H).

Buradan anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük bir kısmı kurumlardan memnundur. Sadece huzurevinde kalan az sayıda bireyin kurumda buldukları memnuniyetsizlikleri dile getirdiklerini ve bunlarında çalışanlarla ilgili problemler olduğu görülmüştür. Baran (1999)'ın kurum bakımındaki yaşlıların sosyal yaşam koşullarını incelediği araştırmasında, huzurevindeki bakıcı personellerin yetersiz ve eğitim seviyelerinin de düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışanlar tarafından sağlanabilen güler yüzün, iyi bakım unsurlarının ve olumlu davranışların huzurevindeki yaşlı bireylerin memnuniyetini arttırdığını söylemek mümkündür.

Sağlıklı kalmak

Katılımcılar sağlıklılarına dikkat ettiklerini, alkol-sigara kullanmadıklarını, spor yaptıklarını, kişisel bakımlarına dikkat ettiklerini, beslenmelerine dikkat ettiklerini; bununla birlikte hiç bir şey yapmadığını belirten az sayıda katılımcılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda yaşlı bireylerin çoğunluğunun sağlıklı kalmaya dikkat ettikleri görülmüştür.

Fizyoterapiye katılıyorum. Bi de evde kendim elimden geldiği kadar ufak tefek jimnastikler yapıyorum yani (Katılımcı 8, E, 73, GB)

Spor görüyoduk, iyi günlerimiz geçiyodu. Dizlerim çok ağrıyodu biraz faydasını çok gördüm hemide. O bakımdan Ata Evi'ni de çok seviyom (Katılımcı 6, K, 87, GB).

Sağlıklı yaşamak için evvela yememe dikkat ediyorum (Katılımcı 16, K, 93).

Özel çabalarım yok (Katılımcı 11, E, 77, H).

Burada gündüzlü bakım evi ve huzurevini kıyasladığımızda, gündüzlü bakım evinin haftada 3 kere üyelerinde belirli saatlerde uzman eşliğinde spor programı uygulaması huzurevinde böyle bir seçeneğin olmaması nedeniyle huzurevindeki bireylerin gündüzlü bakım evindeki bireylere göre daha az “spor” yaptıkları görülmüştür. Ayrıca her iki kurumdaki katılımcıların çoğunluğunun “beslenmelerine dikkat ettiklerini” söyleyerek sağlıklı yaşama bilinci kazandıklarını göstermektedir. Bu da yaşlı bireylerin egzersiz yaparak fiziksel ve bilişsel fonksiyonlarında gelişme sağlayacağına bununla birlikte yaşlı bireylerin fiziksel aktivite ile beslenme alışkanlıklarına da dikkat etmeleri gerektiğini gösteren araştırmalarla paralel düşmektedir (Soygüden ve Cerit, 2015).

Katılımcıların “Kurum deneyimlerinden” sonra “İzmir deneyimleri” incelenmiştir. “İzmir deneyimlerinde”; “İzmir’de yaşama nedenleri”, “İzmir’in ilinin ne ifade ettiği”, “İzmir’de yaşamının sosyal ve kültürel katkıları”, “İzmir’de yaşamının ekonomik katkıları”, “İzmir’in güçlü ve güçsüz yönleri”, “İzmir dışında hangi ili tercih edecekleri” alt temaları incelenmiştir.

İzmir Deneyimleri

İzmir yaşlılar için hem acı hem mutluluğu, cenneti, özgürlüğü, modernliği, mutluluğu, ileri görüşlülüğü, büyükşehri ifade ederken; ayrıca İzmir'in katılımcıların her şeyi olduğunu, Türkiye'nin en yaşanılacak yeri olduğunu düşünmekte ve İzmir'i çok sevmektedirler.

İzmir (düşünüyor) şöyle düşünecek olursam benim her şeyim İzmir (Katılımcı 3, E, 78, GB).

İzmir, Türkiye'nin yani en yaşanılacak yani yeri. Bunu kabul edin (Katılımcı 4, E, 80, GB).

İzmir ili cennet (Katılımcı 13, E, 81, H).

İzmir tam benim kafama uygun bi memleket anadın mı? İleri görüşlü (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Bu bağlamda katılımcıların neredeyse hepsi İzmir ili ilgili olumlu ifadelerde bulunmuşlardır. Yaşlılar İzmir'de ailesel, ekonomik, sağlık nedenleri için yaşamaktadırlar. Bunun yanı sıra İzmir yaşlıların hayallerindeki "ideal yerleşim yerini" temsil ettiği için İzmir'de yaşamayı tercih etmişlerdir.

İşte istekli olarak geldim ben İzmir'e (Katılımcı 3, E, 78, GB).

İzmir, Türkiye'nin yani en yaşanılacak yani yeri. Bunu kabul edin (Katılımcı 4, E, 80, GB).

Hepsi görgülü insanlar, iyi insanlar. O bakımdan yani tercih ederim (Katılımcı 1, K, 85, GB).

İzmir benim idealim yani şöyle ideal yerleşim yerim (Katılımcı 11, E, 77, H).

Ankara'da tutuluyodu nefesim. Nefes alamıyodum mesela ama şükür burda iyiyim. Nefesimi de güzel alıyom eskisine bakarak (Katılımcı 6, K, 87, GB).

Katılımcılar gerek zorunlu gerekse isteyerek İzmir'e gelmiş olsalar da çoğunluğun İzmir ilinden memnun oldukları görülmektedir. "İzmir ili dışında hangi ili tercih edecekleri" alt teması incelendiğinde katılımcıların yarısına yakını yine "İzmir'i" tercih edeceği, diğerlerinin "Bodrum", "Antalya", "Kocaeli", "Taşucu", "İstanbul", "Bursa", "Aydın", "Ankara" illerini söyledikleri görülmüştür. Bu illeri tercih nedenleri ise; "memleketleri olduğu için", "o illeri bildikleri için", "tanırları/akrabaları olduğu için", "beğendikleri için" ya da "İzmir'e benzediği içindir".

*Valla İzmir'den başka bi yerde yaşamak istemezdim (Katılımcı 6, K, 87, GB)
Ankara olabilir. Orayı tanıyorum. Çünkü tahsilimi orda yaptım (Katılımcı
11, E, 77, H).*

Kocaeli'de İzmir gibi çok güzel bir yer (Katılımcı 3, E, 78, GB).

“İzmir’de yaşamamanın sosyal ve kültürel katkıları” alt teması incelendiğinde bireylerin, “rahat yaşadım”, “her şey var”, “saygılılar gençler”, “kültür seviyesi iyi”, “fuar ve galeriler var”, “konserler var”, “insanları”, “sosyalleştim”, “fuarı var”, “kendi başıma karar vermem”, “huzurluyuz mutluyuz” şeklinde ifade ettikleri görülmüştür.

İzmir’de daha böyle uyumlu insanların birbirine karşı saygılı olduğunu görüyorum. Gerçekten (Katılımcı 8, E, 73, GB).

İzmir ili dediğim gibi Türkiye’nin en çağdaş, en pozitif insanlarıyla, en modern insanlarıyla dolu şehridir olarak görüyorum ben ve çok şeyizdir birbirimizle hemen kaynaşırız (Katılımcı 7, K, 74, GB).

Ya güzel bi şey bi de herşeye kucak açıyo İzmir’in insanı. Yani güzel seviyom İzmir’i (Katılımcı 9, K, 63, GB).

Yani kültürlü insanlarla düşünür kalkiyosun veya modern insanlarla düşünür kalkiyosun (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Bana göre belki kadınlara daha daha değer veriliyo daha öncelik tanınıyo gibi geliyor. Ondan sonra mesela kendi başıma karar vermem istediğim biriyle evlenmek. Mesela kendi adıma yatırım yapmak. (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Valla insanları çok iyi (Katılımcı 1, K, 85, GB).

Bu bağlamda katılımcıların “İzmir ilinin sosyal ve kültürel katkılarında” İzmir insanını; çağdaş, yardımsever, herkese kucak açan, saygılı olarak tanımladıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra İzmir’in sağladığı aktivitelerle sosyalleştikleri, rahat yaşadıkları, huzurlu ve mutlu oldukları görülmektedir. Bireyin aktivitesi arttıkça mutlu olma düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir (Onur, 1997). Bu da İzmir’in yaşlı bireyleri aktiviteleriyle ve sosyal yaşantısıyla mutlu ettiğini gösterir.

“İzmir’de yaşamamanın ekonomik katkıları” alt teması incelendiğinde yaşlı bireylerin çoğunun İzmir’in ucuz olduğu, büyükşehir olmasına rağmen emekli

maaşlarıyla geçinilebildiğini, belediyelerin evde bakım imkânı olduğunu, 65 yaş ve üzeri bireylerin ücretsiz ulaşım kartının olduğu, kazançlarını İzmir’de çalışarak elde ettiklerini belirttikleri görülmüştür.

Bedava gidiyoruz, bedava geliyoruz. Ulaşımında (Katılımcı 19, K, 89, H).

Evde bakıma geliyordı bana hastaydım ya (Katılımcı 6, K, 87, GB).

Herşeyi ucuz. Sebzesi meyvesi iyi. Fazla değil hani o kadar. Çok memnunum ben burdan İzmir’den mutluyum (Katılımcı 10, K, 73, GB).

Aldığın maaşla geçinemezsin ama İzmir’de geçiniliyor (Katılımcı 14, E, 83, H).

Katılımcıların büyük çoğunluğu İzmir’in diğer büyükşehirlerle nazaran ucuz olduğundan söz etmeleri İzmir’in ekonomik açıdan bireylere katkı sağladığının bir göstergesidir. Yaşlı bireylerin emeklilik ve iş kaybı ile birlikte ekonomik problemler çektikleri de bilinmektedir. Ekonomik problemler bireylerin sosyal yaşantılarını doğrudan etkilemektedir. Bu da yaşlı bireylerde yaşam doyumunu olumsuz etkileyen bir faktördür.

Ama ekonomin olmadığı sürece sosyal kültürel yaşayamazsın zaten (Katılımcı 2, K, 65, GB).

İzmir’in yaşlılar için güçlü ve güçsüz yönleri

Katılımcıların büyük çoğunluğunda güçsüz yönlerinden ziyade güçlü yönlerinden bahsetmişlerdir.

Katılımcılara göre İzmir coğrafi yapı, ulaşım, ekonomi, sağlık, iklim, büyükşehir avantajları yönünden güçlüdür. Ayrıca katılımcıların İzmir’i çağdaş ve özgür yapısıyla aydınlık ve yaşanılabilir bir şehir olarak ifade ettikleri görülmüştür.

İzmir aydınlık bir şehir (Katılımcı 11, E, 77, H).

Gecenin 11’inde 12’sinde yani Atatürk Kültür Merkezi’nde bi şeyler olduğu zaman hiç korkusuzca ben de evime yalnız başıma gelebiliyorum o özgürlüğü var yani İzmir’in. (Katılımcı 9, K, 63, GB).

Eğer ki ben İzmir’de oturmuyordum olsaydım. Belki ilkokula bile göndermezlerdi beni (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Niye dersin Ankara’nın havasını kötülemiyom. Nefes darlığı tıkanıyo orda

ama bak burda iyiyim bak şimdi zararım yok çok şükür (Katılımcı 6, K, 87, GB).

İzmir şeydir her tarafa yakın olduğu için gerekli yeredir. Coğrafyanın ben kendim olarak en güzel yerinde yaşıyoruz aşağı yukarı (Katılımcı 14, E, 83, H).

Hastanesinden, herşeyinden yani bize gelen imkânlarımız bol yani yaşlılar için (Katılımcı 3, E, 78, GB).

Her anda her şeyde iş bulabiliyosun, çalışabiliyosun, ıı yönetilebiyosun şöyle yapabiliyosun ufak şehirler öyle değil (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Dedim ya yakıtta avantajın var. Kömürün tonu şu an ne kadar bilmiyom. Eğer bin liraysa beş bin altı bin liralık kömür yakacaklar. Ama ben beş yüz kiloyla kışı çıkarcam. Beş bin altı bin lira işte avantaj bu benim için (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Katılımcılara göre İzmir'de yapılan etkinliklerin az olması, bakımsız yapıları olması ve kendini tanıtmak için yeterince çalışma yapılmaması açısından güçsüzdür.

Valla fazla bi etkinliği yok...Kenar yerlerde çok bakımsız yapılar var (Katılımcı 9, K, 63, GB).

Çalışma yapılıyanca tanıtılacak bişey olmuyor ki (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Bu bağlamda katılımcıların İzmir'den ekonomik, sosyal ve kültürel yönden memnun oldukları görülmektedir. İzmir'in ulaşım, iklim, coğrafi konum, yakıt avantajı, toplu taşımaları ücretsiz kullanma imkânı, belediyelerin evde bakım imkânı, ucuz olması çekici özelliklerinden bazılarıdır. Ayrıca sanatsal aktiviteler ve İzmir'in insanının çağdaşlığı ve yardım severliği olarak birçok yönden İzmir'i güçlü bulmalarını sağlamıştır. Birkaç bireyin de İzmir'deki bakımsız yapıların çoğunlukta olması, sanatsal faaliyetlerin ve tanıtım çalışmalarının yetersiz olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

İzmir deneyimlerinden sonra araştırmacılar analizlerini yaparken “yalnızlık” teması ön plana çıkmıştır. Bu nedenle yalnızlık teması sosyalleşmeden bağımsız olarak ele alınmıştır.

Yalnızlık Deneyimleri

Yaşlılar yalnızlık deneyimleri bağlamında “yalnızken hissettikleri” ve “yalnızken yaptıkları” alt temaları üzerine söylemde bulunmuşlardır.

“Yalnızken hissettiklerinde”, “hiç yalnız kaldığımı hissetmem”, “burda yalnızlık çekiyosun”, “rahatlık hissediyorum”, “hiç yalnız bırakmadılar”, “boşluk gibi bi şey”, “çok zor” gibi ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcılar bir kısmının İzmir’de yaşarken yalnızlık hissettiğini söylerken bir kısmının ise hiç yalnızlık hissetmediğini belirttikleri görülmüştür. İfadelere bakıldığında özellikle huzurevindeki bireylerin ve eş kaybından sonra evlerinde yalnız yaşayan bireylerin yalnızlık hissi yaşadıkları görülmüştür. Burada iki kurum arasındaki farka baktığımız zaman huzurevinde yaşayan bireylerin gündüzlü bakım evindeki bireylere göre daha fazla “yalnızlık” hissettikleri görülmüştür. Bu da huzurevindeki bireylerin diğer yaşlı bireylere göre daha fazla yalnızlık hissettikleri görüşüyle paraleldir (Softa & Öztürk, 2015).

...burda şey yalnızlık çekiyosun (Katılımcı 14, E, 83, H).

Ne bilim yalnız hissediyorum (Katılımcı 15, K, 84, H).

Beni yalnız bırakmadılar (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Yaşlı bireyler yalnız kaldıkları zamanlarda dua ettiklerini, albümlere baktıklarını, müzik dinleyip şarkı söylediklerini, kitap okuduklarını, uyuduklarını, çiçeklerle konuştuklarını ifade etmişlerdir.

Albümlere bakarım... şarkı dinlerim kendim şarkı söylerim (Katılımcı 3, E, 78, GB).

Böyle yalnızlığıma bana arkadaşlık olsun diye ya da çiçeklere bakarım. Onlarla konuşurum. Hani sabahleyin kalkmışım diye muhakkak alışmışımdır “Günaydın” derim evde kimse yok (Katılımcı 9, K, 63, GB).

Dua ederim, tesbihimi çekerim (Katılımcı 18, K, 80, H).

Hep yalnızım, okuyorum, uyuyorum (Katılımcı 11, E, 77, H).

Katılımcıların “yalnızlık deneyimlerini” incelemek amacıyla onlara “nerede nasıl mutlu oldukları/olacakları” sorusu sorulmuştur. Yaşlı bireylerin çoğu çocuklarıyla, eşleriyle, torunlarıyla, akrabalarıyla, sevdikleriyle, evlerinde mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın analiz sonucuna benzer şekilde; huzurevindeki yaşlıların hayata bakış açılarını ve gelecekle beklentilerini belirlemek amacıyla yapılan bir başka araştırmada da huzurevindeki yaşlıların %49’unun “evimde çocuklarımla birlikte yaşamak beni daha fazla mutlu ederdi”

şeklinde yanıt verdikleri belirtilmiştir (Karaca, 2010).

Katılımcılar, “mutluluk tarif edilmez”, “evvela vatanım”, “sevdiğim birisi güvendiğim”, “İzmir başka yer olmaz”, “o konuda bi şey beklemiyorum”, “kimin yanına gitsem mutluyum”, “çocuklarım ve eşimle”, “çocuklarımla”, “eşimle”, “evimde”, “akrabalarımla”, “torunlarımla”, “arkadaşlarımla” mutlu olacaklarını belirtmişlerdir.

Evimde eşimle olurdum (Katılımcı 1, K, 85, GB).

4 tane evladımın olmasını isterdim, kocamın olmasını isterdim (Katılımcı 19, K, 89, H).

Yanımda çok büyük benim kocam oluyo, bena evler yapıyo öbür dünyada (Katılımcı 18, K, 80, H).

Çocuklarım arar beni onlarla mutluyum. (Katılımcı 14, E, 83, H).

Öneriler

Kuşaklararası etkileşimle yaşlıların birçok konuda gençlere fayda sağlayabileceğini gösteren araştırmalar vardır (Şanlı & Tokyürek, 2001). Bu nedenle bu araştırmada da yaşlı bireylerin tüm “önerileri” dikkate değer bulunmaktadır. Bu öneriler “kurum yetkililerine öneriler”, “İzmir’de yaşayan bireylere öneriler”, “gençlere öneriler”, “yaşlılara öneriler” ve “politikacılara önerilerdir”.

İzmirde yaşayan bireylere öneriler

İzmir’de yaşayan bireylere İzmir’e ve birbirlerine saygılı olup sahip çıkmalarını, dürüst olmalarını, okumalarını, gezmelerini, İzmir’in değerini bilmelerini, İzmir’de yaşamının kolay olduğunu, vatana ve millete faydalı olmaları konusunda önerilerde bulunmuşlardır.

İuu valla bence İzmir’e saygılı olsunlar. Sahip çıksınlar. Ondan sonra da birbirimize sahip çıkalım. Ondan sonra da gerisi gelir (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Herkesin birbirini sevmesi lazım, herkesin birbirine saygı duyması lazım. Zaten böyle bişey olursa çevren buysa 150 sene yaşarsın (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Okumalarını, çevre edinmelerini, insanlarla diyalog kurmalarını, çevreyi tanımalarını istiyorum (Katılımcı 11, E, 77, H).

Valla değerini bilsinler, gününü gün etsinler başka hiçbi şey diyemem. Değerini bilicekler, yaşadıklarının tadını çıkaracaklar (Katılımcı 15, K, 84, H)

İyi olsun, millete devlete faydaları olsun. Doğrudan ayrılmasınlar (Katılımcı 18, K, 80).

İzmir'i tavsiye ediyorum herkese fakir yeri (Katılımcı 13, E, 81, H).

Kurum yetkililerine öneriler

Yaşlı bireylerin bir kısmı kurumdan ve kurum yetkililerinden memnuniyetlerini dile getirirken bir kısmı da çalışan personellerden daha saygılı olmalarını istediklerini, yöneticilerin üyelerine sahip çıkmalarını, onlarla daha çok ilgilenmelerini, kurumun temiz olmasını ve çevreyi düzenlemeleri ile ilgili önerilerde buldukları görülmüştür.

Kurum yetkililerine ne öneriyim ben? Zaten ı beklediğim şeyleri veriyο bana (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Hiçbi şey öneremem her şeyleri çok güzel (Katılımcı 17, K, 89,H).

Valla kurum yetkililerine buranın temiz olmasını, insanların iyi geçinmesini... Elemanlar daha burda kalanlara daha saygılı davransınlar isterim... Yani topluluk kaidelerini bilsinler. Toplu yaşantının şartlarını öğrenmeye çalışsınlar (Katılımcı 16, K, 93, GB).

Kurum yetkililerine daha çok ilgilenmelerini tercih ederim. Bi de bizimle daha duygusal, daha içten, daha sevecen öyle (Katılımcı 15, K, 84, H).

Burada gündüzlü bakım evi ve huzurevi arasında bir kıyaslama yapacak olursak, gündüzlü bakım evindeki bireylerin kurumdan daha çok memnun olduklarını bunu da önerilerinde ifade ettikleri görülmüştür. Huzurevindeki bireylerin öneriler konusunda daha çok toplu yaşantılarla ilgili bir takım problemler yaşadığı ve buna yönelik önerilerde buldukları görülmüştür. Bu problemlerin temel kaynağının da kalifiye personel yetersizliği olduğu görülmektedir.

Gençlere öneriler

Katılımcıların “gençlere öneriler” alt teması incelendiğinde gençlere; sevgi ve saygıyı, dürüst olmayı, kendilerini tanımayı, eğitilmiş olmalarını, çalışmalarını, vatanına faydalı olmayı, sağlıklarına dikkat etmelerini önerilerinde bulunmuşlardır.

Gençlere tavsiyem şu: Gerçekçi olsunlar, yalan söylemesinler ondan sonra abilerine, ablalarına, annelerine, babalarına yalan söylemesinler.

Sevgi, saygı olduktan sonra yaşamak çok kolay (Katılımcı 5, E, 86, GB).

Gençlere eğitim seviyelerini yükseltmelerini isterdim. Eğitim (vurgulayarak), kültür, eğitim seviyelerini yükseltmelerini isterim (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Yavrum mesleğini, gençliğini, hayatının değerini bil” çünkü sana en lazım olan o. Sağlıklı olmazsan çalışmazsın, yiyemezsin, yaşayamazsın. Çirkin oldun mu kimse yanına almaz. Paran olmadı mı kimse yüzüne bakmaz. Ha teyzem söylüyorum, çocuklarıma da söyledim (Katılımcı 15, K, 84, H).

Yani kendinizi tanıyın. Ben neyim? Cemiyette yerim ne?...Yani kendinizi tanıyın. Vatani için yapabildiği kudrette faydalı olmasını isterim (Katılımcı 16, K, 93, H).

Diğer yaşlılara öneriler

Yaşlı bireyler “diğer yaşlılara öneriler” alt teması incelendiğinde; birbirlerine karşı hoşgörülü, dürüst ve saygılı olmalarını, yardımlaşmalarını, gençlere kıymet vermelerini, okumalarını, hayata sıcak bakmalarını ve sosyalleşmelerini önerdikleri görülmüştür.

Evde oturana kadar burda zaman geçirsinler. Bence hiç kimse evinde oturmasın. Bura çok güzel (Katılımcı 1, K, 85, GB).

Birbirimize saygılı olmamız lazım (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Birbirlerini kırmamalarını öneririm. Hoşgörülü olmalarını öneririm (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Okumalarını, çevre edinmelerini, eğitim vermelerini istiyorum (Katılımcı 11, E, 77, H).

Gençlere kıymet vermelerini isterim. Gençlere kendilerini yetiştirmeleri açısından tavsiye de bulunmalarını isterim (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Dedikodu yapmasınlar çekiştirmesinler (Katılımcı 14, E, 83, H).

Politikacılara öneriler

Burada yaşlı bireyler politikacılara; dürüst ve iyi insan olmalarını, bencil olmamalarını, aydın olmalarını, halkı eğitmelerini, vatani korumalarını, yargının müstakil olmasını, dışa bağımlılığın azaltılmasını önermişlerdir. Ayrıca katılımcıların yaşlı maaşlarının yetersizliğinden bahsedip yaşlılar için var olan huzurevi ve gündüzlü bakım evlerinin çoğaltılmasını, yaşlı bireylerin tecrübelerinin kullanılmasını istediklerini ifade ettikleri görülmüştür.

Sizin enerjinizi gücünüzü kullanmak lazım bizimde tecrübemizi kullanmak lazım. Bak o zaman ülke nasıl gidiyor. Uçar (Katılımcı 2, K, 65, GB).

Dürüstlük bir devletin temel taşı olmalı. Atatürk ne demiş “Dürüst, dürüstlük bunlar hep ilim bilim.” Bunlara hep ihtiyacımız var yani (Katılımcı 3, E, 78, GB).

Halkı eğitmelerini istiyorum ... Ülkenin kalkınmasını, milletin huzurlu yaşamasını tavsiye ederim. “Bu millet benim milletim” diyecek arkadaş. Ben onun, refah içinde yaşanması için ne gerekiyorsa o şekilde hizmet istiyorum ben (Katılımcı 8, E, 73, GB).

Çalışan insanların da emekleri verilsin. Onu isterdim yani. Şey uçurum olmasın insanlar arasında uçurum olmasın yani (Katılımcı 9, K, 63, GB).

Politikacıların aydın olması lazım... Valla insan kültürünün İzmir'deki gibi olmasını istiyorum (Katılımcı 11, E, 77, H).

E buradan siz çıkarıyorsunuz, eğitiyorsunuz tamam ama bu eğitilmiş insanlara bir iş sahası yok. Yani aktarım yok, şu yok bu yok (Ağlıyor)... (Katılımcı 12, E, 93, H).

Yani burası olmasaydı nasıl olcaktı böyle? Yalnız başına oturacaktın evde. Kadınları öldürüyorlar, paralarını alıyolar, evlerine giriyorlar falan yani nerden gelse ya açılın böyle huzurevleri açılın fazla açılın, kreşler açılın. Her şey açılın yani... (Katılımcı 13, E, 81, H).

Yaş alma deneyimlerine dayanarak yaşlı bireylerin verdikleri tüm öneriler dikkate alınmıştır. Görüldüğü üzere katılımcılar politikacılara öneriler konusunda çok çeşitli konulara değinmişlerdir. Bu nedenle bu temada ifadelerden alıntılara daha çok yer verilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Genel itibari ile araştırmada İzmir'de yaşayan yaşlı bireylerin sosyal deneyimleri, kurum deneyimleri, İzmir'de yaşama deneyimleri, yalnızlık deneyimleri ve çok boyutlu olarak önerileri derinlemesine incelenmiştir. Sonuçlar sırası ile ele alındığında;

İzmir ilinde yaşayan yaşlıların farklı özelliğe sahip kurumlardaki farklılaşan yaşam deneyimlerine bakıldığı zaman gündüzlü bakım evlerinin huzurevlerine göre yaşlı bireylerin işlevselliğini arttırıcı bir hizmet modeli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda gündüzlü bakım evleri, yaşlılara; beslenme, spor, fizyoterapi gibi sağlıklı yaşam davranışları kazandırmasının yanı sıra yaşlı bireylerin boş zamanlarını değerlendirmeleri için de bir fırsattır (Karaca, 2019). Araştırmadan elde edilen analizlere göre gündüzlü bakım evindeki bireylerin huzurevindeki bireylere göre daha fazla sosyal aktivitelere katıldıkları ve yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bunun en büyük nedeni huzurevindeki bireylerin sürekli olarak huzurevinde yaşamaları ve gündüzlü bakım evindeki bireylerin kendi evlerinde yaşayıp boş zamanlarını değerlendirmek için kurumu tercih etmeleridir. Bu da kendi yaşam ortamında bireylerin hayatını idame ettirmelerinin onları daha mutlu ettiğini göstermektedir. Tüm bunlara dayanarak, gündüzlü bakım evlerinin, aileleriyle veya yalnız yaşayan yaşlı bireylerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri, sosyalleşebilecekleri, spor yapabilecekleri, yardımlaşma ve dayanışma içerisinde akran ilişkilerini devam ettirecekleri kısacası keyifli yaşlanmak için gerekli olduğunu söylemek mümkündür.

Ülkemizde huzurevi sırasında bekleyen yaşlı bireylerin en fazla olduğu il İzmir'dir. Sayısal verilere göre her yıl ortalama 3.000 civarı yaşlı birey kurum bakımı için sırada beklemektedir (Karakuş, 2018). Araştırmanın yapıldığı huzurevindeki yaşlı bireylerin huzurevinden "memnun olduklarını" ifade etmesi birçoğunun huzurevine girebilmek için sırada beklemesi huzur evlerine olan ihtiyacın çok olduğunu ancak huzurevlerinin sayılarının yetersiz olduğunu gösterir.

Ayrıca araştırma neticesinde katılımcıların huzurevindeki kalifiye personel yetersizliğini ifade etmesi araştırmadaki bir diğer önemli sonuçtur. Baran'ın kurum bakımındaki yaşlıların sosyal yaşam koşullarını incelediği

araştırmasında, huzurevindeki bakıcı personellerin yetersiz ve eğitim seviyelerinin de düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışanlar tarafından sağlanabilen güler yüzün, iyi bakım unsurlarının ve olumlu davranışların huzurevindeki yaşlı bireylerin memnuniyetini arttırdığını söylemek mümkündür (Baran, 1999). Bu sonuç sadece İzmir ili ile sınırlandırılmayıp Türkiye'deki diğer benzer kurumlar için de incelenmesi gereken bir konuyu oluşturmaktadır.

İzmir ilinin yaşam koşulları ele alındığı zaman giderek artan yaşlı göçüyle birlikte büyümeye devam ettiğini söylemek mümkündür (Karakuş, 2018). Katılımcıların İzmir'i nasıl yaşamakta olduklarına bakıldığında genel itibariyle İzmir'de yaşamaktan mutlu olduklarını ifade etmeleri, "İzmir'in sosyal, kültürel, ekonomik, iklim, yönünden onlara fayda sağladığını" ifade etmeleri İzmir'deki artan yaşlı göçünü açıklamakla birlikte İzmir'in yaşlılar için yaşanabilecek bir il olduğunu gösterir. Çalışmamızdaki katılımcıların ekonomik düzeyleri, meslekleri, eğitim durumları birbirinden farklı olsa da aynı ortamda birbirleriyle paylaşım içinde olmaları onların bu tip farklılara dikkat etmediklerini gösteren başka bir sonuçtur.

Uluslararası çalışmalar ve düzenlemelere bakıldığında yaşlı bireylerin korunmaya ihtiyaç duyan hassas bir grup olduğu görülmektedir. Bu nedenle yaşlı bireylerin bu hassas durumları dikkate alınarak sahip oldukları haklar yasal düzenlemelerle güvence altına alınmalıdır (Karaca, 2019). Ayrıca On Birinci Kalkınma Planının hedefleri de göz önünde bulundurularak yaşlılara sunulan sağlık ve bakım hizmetlerinin çeşitlendirilmesi, gündüzlü bakım evlerinin ve huzurevlerinin nitelik olarak geliştirilmesi ve çoğaltılması, yaşlı bireylerin ekonomik ve sosyal hayata katılımının arttırılarak aktif yaşlanmanın geliştirilmesi önerilebilir (T.C. On Birinci Kalkınma Planı, 2019). Özellikle yapılan araştırmalar dikkate alınarak ve yaşlı nüfusunun arttığı iller göz önünde bulundurularak politikacıların artan yaşlı nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamak için girişimlerde bulunması gerekmektedir.

Sağlıklı ve aktif yaşlanma fikirlerinin öne çıktığı günümüzde yaşlı refahını artırıcı sosyal hizmet uygulamalarının da artırılması ve geliştirilmesi beklenmektedir (Yağcıoğlu, 2009). Gündüzlü bakım evindeki yaşlı bireylerle yapılan görüşmeler sonucunda tüm yaşlı bireyler kurumdan "çok memnun

olduklarını ve yaşlı bireylerin sadece Gaziemir’de değil her yerde olduğunu ve gündüzlü bakım evlerinin her yere açılması gerektiğini” ifade etmişlerdir. Bu memnuniyet göz önünde bulundurularak gündüzlü bakım evlerinin birçok ilçede kendi evlerinde yaşayan yaşlı bireylere hizmet verilmesi için çoğaltılması önerilebilir.

Bunun yanı sıra huzurevi yetkililerine huzurevi sakinlerinin yaşam doyumlarını yükseltmek ve sağlıklı yaşlanmaları için boş zaman aktivitelerini çoğaltmaları ve eğitmen eşliğinde yaşlı bireylere spor yaptırabilecekleri bir ortam oluşturmaları önerilebilir. Ayrıca başta huzurevleri olmak üzere yaşlılara yönelik tüm kurumlardaki çalışanların yaşlıların duygusal anlamdaki hassasiyetleri göz önünde bulundurularak onlara yönelik profesyonel yaklaşım tarzının benimsenmesi için eğitilmiş personellerin çalıştırılması ve sürekli olarak bu konuda hizmet içi eğitimler düzenlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, katılımcılara göre *İzmir’de yaşlı olmak demek; yaşlılığın beraberinde getirdiği fiziksel, ruhsal, sosyal olumsuzluklara rağmen İzmir’deki çağdaş yapı sayesinde bu olumsuzlukları en aza indirgeyip yaşlılığın keyfini çıkarmak demektir.*

Yaşlı bireyler toplumumuzda acınması gereken değil sahip çıkılması gereken grup olarak algılanmalıdır. Onlar bizim geçmişimize ışık tutan tecrübelerinden faydalanmamız gereken toplumumuzun çok kıymetli bir kesimini oluşturmaktadır. Bu bağlamda yaşlı bireyleri çocuklar ve gençlerle bir araya getirecek ortamlar oluşturulması bu konuda sosyal sorumluluk projeleri geliştirilmesi önerilebilir. Toplum içerisinde de yaşlı bireylerimize saygı ve hoşgörünün esas alındığı bir yaklaşım tarzını benimsememiz oldukça önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Nitel araştırma yöntemi ve derinlemesine görüşme tekniğiyle gerçekleştirilen alan incelemesinden dolayı, araştırma sonunda ulaşılan veriler, katılımcıya , görüşme ortamına ve bağlama özeldir. Veriler sadece İzmir’de araştırmanın yapıldığı huzurevi ve gündüzlü bakım evinde bulunan 19 katılımcının Kasım 2019 tarihindeki duygu ve düşüncelerini içermektedir. Araştırma başka bir zaman diliminde, başka bir araştırmacı tarafından, farklı illerde veya kurumlarda gerçekleştirilseydi farklı sonuçlar elde edilebilirdi.

Bu nedenle araştırma sonuçları genellenemez ve tekrar edilemez oluşu araştırmanın sınırlılığı içerisinde yer almaktadır.

Araştırmaya İlişkin Etik Bilgiler

Araştırma ilgili kurumlardan 14.11.2019 ve 05.11.2019 tarihli izin yazıları doğrultusunda veriler toplanmıştır. Veriler toplanırken görüşme yapılan her bir katılımcıya etik ilkeler esas alınarak verilerin gizli kalacağı konusunda bilgilendirme yapılmış ve aydınlatılmış onam formu imzalatılmıştır. 2020 yılı itibari ile TR dizin kriterleri güncellenip bilimsel araştırmalar için etik kurul onayının zaruri hale gelmesinden dolayı araştırma için 19.03.2020 tarihli 2020/03/02 sayılı karar ile X Üniversitesi, Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2017). Yaşlı Yoksulluğu. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2); 197-208.
- Arslan, H., Bölükbaş, N (2003). Huzurevinde Kalan Yaşlıların Psikososyal Yönlerinin İncelenmesi, *Düşünen Adam*;16(4), 235-239.
- Baran, A.G. (1996). Kurum Bakımındaki Yaşlıların Sosyal Yaşam Koşulları: Ankara Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1-2), 19-58.
- Brantlinger, E., Jimenez, R., Klingner, J., Marleen, P. & Virginia, R. (2005). Qualitative Studies in Special Education. *Exceptional Children*, 71(2), 195-207. <https://doi.org/10.1177/001440290507100205>
- Bilginer, B., Tuncer, A., Apani E. (1996). Adana Huzurevi ve Yenibaraj Sağlık Ocağı Bölgesindeki 65 Yaş ve Üzeri Yaşlıların Demografik Özellikleri, V. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı, İstanbul, 168- 171.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Atıf İndeksi, 1-360.
- Creswell, J. W. (2020). Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni, (Çev. Ed: Bütün, M. & Demir, S.B.). 5. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dönmez, G. (2010). Yaşlılarda yaşam kalitesini etkileyen faktörler. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Yüksek lisans tezi, Bolu.
- Karaca, F. (2010). Huzurevinde kalan yaşlıların hayata bakış açıları ve gelecekle ilgili beklentileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 50-72.
- Karaca, N. G. (2019). Uluslararası İlke ve Standartlar Bağlamında Yaşlı Hakları ve Sosyal Hizmet Uygulamaları. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(2), 255-274.
- Karakuş, B. (2018). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu, Ankara.<chrome-extension://oemmnadbldboiebfnladdacbfmadadm/https://ailevecalisma.gov.tr/media/9323/kitaptuerkiyede-yasli-lara-yonelik-hizmetler-kurumsal-ya%C5%9Fl%C4%B1-bak%C4%B1m%C4%B1-ve-illerin-durumu2018.pdf> Erişim tarihi: 25.12.2019
- Kurt, G. (2008). Türkiye'de Yaşlılık Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış: Sivas İl Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

- Kurt, G., Beyaztaş FY, Erkol Z. (2010). Yaşlıların Yaşam Sorunları ve Yaşam Memnuniyeti, *Adli Tıp Dergisi*, 24(2): 32-39.
- Mandıracıoğlu, A. (2010). Dünyada ve Türkiye’de Yaşlıların Demografik Özellikleri, *Ege Tıp Dergisi*, 49(3), 39-45.
- O’Brien, B. C., Harris, I. B., Beckman, T. J., Reed, D. A., & Cook, D. A. (2014). Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. *Academic Medicine*, 89(9), 1245-1251.
- Onur, B. (1997). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik-Yaşlılık-Ölüm*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Softa, H.K., Öztürk, A., Dindaş, İ., ve Göçmen, M. (2015), “Kastamonu 1No’lu Aile Merkezine Başvuran Yaşlıların Yalnızlık Düzeyine Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi”, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(2): 88-97.
- Soygüden, A., ve Cerit, E. (2015). Yaşlılar İçin Egzersiz Uygulamalarının Önemi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 197-224.
- Şanlı N. ve Tokyürek, Ş., (2001), “Yaşlıların Gençlerden Beklentileri”, I. Ulusal Yaşlılık Kongresi, s. 310-317. 10-11 Ekim, Ankara.
- Şenol, D. ve Erdem, S. (2017). Yaşlılık ve Yaşlı Kadınlarda Huzurevi Algısı: Nitel Bir Çalışma. *Kırıkkale üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (7)2; 31-50.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2016). Türkiye’de Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Proaktif Yönü ve Mali Yük Analizi Etüt Araştırması, Ankara. [chromeextension://oemmnndcblldboiebfnladdacbfmadadm/https://www.ailevecalisma.gov.tr/Raporlar/ATHGM/Turkiyede_Yasli_Bakim_Hizmetlerinin_proaktif_yonu_mali_yonu_etut_analizi_2016.pdf](https://www.ailevecalisma.gov.tr/Raporlar/ATHGM/Turkiyede_Yasli_Bakim_Hizmetlerinin_proaktif_yonu_mali_yonu_etut_analizi_2016.pdf) Erişim tarihi: 25.12.2019
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2014). Onuncu Kalkınma Planı Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara: *Kalkınma Bakanlığı Yayınları*. [chrome-extension://oemmnndcblldboiebfnladdacbfmadadm/http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_Yaslanma.pdf](http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_Yaslanma.pdf) Erişim tarihi: 25.12.2019
- Tekin, H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Tekindal, M. (2018). (Translation editör in Turkish). Nitel Araştırmalarda Yazılım Kullanımı Adım Adım Rehber. (Using Software in Qualitative Research A Step-by-Step Guide. Silver, C. & Lewins, A. Eds. SAGE Publications, 2014) Ankara: *NİKA Yayınevi*.

- Tekindal, M., & Uğuz-Arsu, Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172. TÜİK, (2018), Genel Nüfus Sayımları, 1965-2000. <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt id=1047> Erişim tarihi: 27.12.2019
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Ankara. <chrome-extension://oemmnadbldboiebfnladdacbfmadadm/http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf> Erişim tarihi: 27.12.2019
- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. *International journal for quality in health care*, 19(6), 349-357.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). *World population prospects: the 2019 revision, custom*. <https://esa.un.org/unpd/wpp/> Erişim Tarihi: 27.12.2019
- World Health Organization, (1998). *The World Health Report, Life is the 21st Century a Vision for all*, Genova. chrome-extension://oemmnadbldboiebfnladdacbfmadadm/https://www.who.int/whr/1998/en/whr98_en.pdf Erişim tarihi: 28.12.2019
- Yağcıoğlu, R. (2009). Sağlıklı yaşlanma ve sosyal hizmetler. *The Journal of Turkish Family Physician*, 3 (1), 30-38.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.